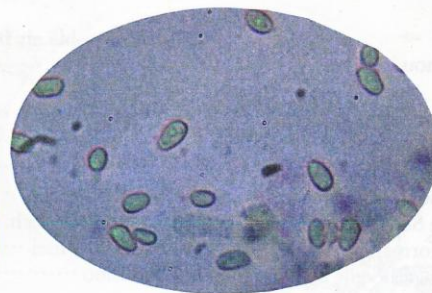

De PSL

(voorheen PSL-nieuws)

Een uitgave van de Paddenstoelen Studiegroep Limburg

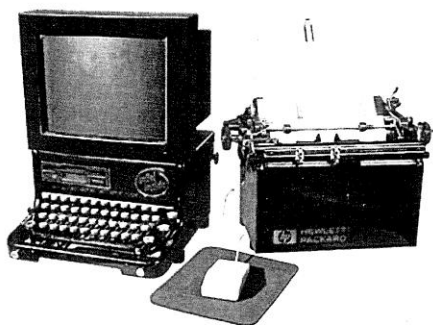

Nummer 1
April 2011

De PSL is een uitgave van de Paddenstoelen Studiegroep Limburg. Deze studiegroep is een onderdeel van het Natuurhistorisch Genootschap Limburg te Roermond.

De PSL bouwt voor op de traditie het PSL-nieuws en komt 2 tot 4 maal per jaar uit (afhankelijk van het aanbod aan artikelen). De doelstelling van De PSL is onveranderd: De doelstelling van deze nieuwsbrief is het om publicaties mogelijk te maken over paddenstoelen en aanverwante zaken. Ook willen we veldwerkers en niet-wetenschappelijke mycologen in de gelegenheid stellen om hun bevindingen te rapporteren.

De redactie bestaat uit Marc Houben en Henk Henczyk.

Aanwijzing voor de auteurs:

- Artikelen dienen in de regel niet groter te zijn dan 6 pagina's. Indien er redenen zijn om een artikel uitgebreider te maken, dient de auteur hierover overleg te plegen met de redactie.
- De teksten kunnen worden aangeleverd per e-mail, floppy, CD-rom, USB.
- Tabellen, figuren e.d. moeten gescheiden van de tekst (aparte files en/of pagina's) worden aangeleverd.
- De redactie beoordeelt of tabellen, figuren e.d. allemaal worden geplaatst.
- Afbeeldingen e.d. in een zo hoog mogelijke resolutie aanleveren.

- Auteurs ontvangen geen drukproeven. Kleine wijzigingen in de tekst mogen door de redactie worden aangebracht zonder overleg met de auteur.
- Overname van de artikelen en/of illustraties is alleen toegestaan na toestemming van de redactie.
- Plaatsing van de artikelen hoeft niet te betekenen dat de vermelde meningen en gegevens het inzicht van de redactie weergeven.
-

Artikelen kunnen gestuurd worden naar:
Marc Houben Jos Klijnenlaan 242 6164 AX Geleen
mail: marc.houben@home.nl

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
Activiteitenagenda 1 ^o halfjaar 2011	3
Van de bestuursafel	4
Cool & Van der Lek prijs voor Piet Kelderman	5
De Scharberg te Elsloo, een kroonjuweel op zich, ...	6
Informatie over de microscopie avond 19 mei	17
Vingerhoedje en Morieljes in bos Elsloo	18

Activiteitenagenda 1^e halfjaar 2011

Excursieprogramma voorjaar en zomer.

Alle excursies vertrekken steeds om 10.00 uur vanaf de plaats van samenkomst.

Graag aanmelden bij de excursieleider of bij Henk Henczyk tel. 06-12572544.

30 april : Bunderbos. Vertrek vanaf P-plaats Medammerweide aan de Kaakstraat te Elsloo.
Excursieleider : Jo Bollen tel : 046-4378229

14 mei : Brunssummerheide . Vertrek vanaf de Manege aan de Ouverbergstraat te Brunssum. Excursieleider: Henk Henczyk tel: 045-8501391

28 mei : Stammenderbos . Vertrek vanaf treinstation Spaubeek.
Excursieleider : Marc Houben tel: 046-4523597

11 juni : Groeve 't Rooth . Vertrek vanaf de ingang van de groeve te Bemelen.
Excursieleider : Martin Zilverstand tel: 045-5456777

25 juni : St. Pietersberg. Vertrek vanaf P-plaats 200 m. voorbij Fort St. Pieter te Maastricht.
Excursieleider : Wim Knops tel: 045-4053261

9 juli : Imstenraderbos/Witsengracht . Vertrek vanaf de markt te Welten in Heerlen.
Excursieleider: Nico Ploumen tel: 045-5322459

Practicumavonden (donderdag na de excursie)

Deze zijn bedoeld voor het bekijken, bediscussiëren en determineren van eigen vondsten en vondsten van excursies. Ze worden gehouden in het IVN-zaaltje onder de bibliotheek aan de Ransdalerweg 64 te Ransdaal-Klimmen. Van tevoren graag aanmelden bij Henk Henczyk tel: 045-8501391 of 06-12572544.

De practicumavonden worden gehouden op 5 mei , 19 mei (microscopieavond) , 16 juni en 30 juni. Aanvang steeds om 19.30 uur.

Voor meer informatie over de microscopieavond zie elders in de PSL.

Buitenlandse weekends 2011

17 - 20 september: Eifel

22 - 25 oktober: Sauerland

Van de bestuurstafel

Op verzoek van enkele leden werd er op 31 januari 2011 een plenaire bijeenkomst gehouden om de interne problemen bij de P.S.L. van het afgelopen jaar te bespreken. Het gevaar bestond dat de groep uit elkaar zou vallen en ophouden te bestaan. Onder leiding van Marc Houben vond de vergadering plaats in het clubgebouw te Ransdaal. Aanwezig waren 16 leden t.w. Jo Bollen, Hans Crutzen, Gerard Dings, Henk Henczyk, Marc Houben, Tonny Jetten, Olaf Op den Kamp, Wim Knops, John Leclair, Leo Mommer, Nico Ploumen, Wiel Simons, Arno van Stipdonk, Gerard Theuns, Piet de Vree en Martin Zilverstand. Unaniem waren de aanwezige leden van mening dat de P.S.L. - weliswaar met een vernieuwde structuur- moet blijven voortbestaan. Daarbij vond men het formeren van een officieel bestuur van 3 personen en een duidelijke taakverdeling van groot belang. Welnu, dit kwam snel tot stand.

Bestuur en taakverdeling.

Voorzitter: Marc Houben.
Secretaris: Henk Henczyk
Penningmeester: Nico Ploumen.
Verzamelen waarnemingen: Martin Zilverstand
Coördinator Meetnet (Brabant/Limburg): Peter Eenshuistra
Inventarisatiegegevens SPOT: Piet Kelderman
Excursies/ buitenlandse weekends : Henk Henczyk
Redactie P.S.L.-nieuws: Marc Houben & Henk Henczyk.

Excursies

Henk Henczyk en Wim Knops zullen het excursieprogramma 2011 samenstellen. Bij elke excursie wordt een excursieleider genoemd + telefoonnummer. De bedoeling is dat de excursieleider vooral de route van de excursie bepaalt. Aanmelden en inlichtingen vragen kan dan ook bij hem. Het opstellen van een lijst van gevonden soorten is zeer wenselijk. Het definitieve rooster voor de 1e helft van 2011 is te vinden in deze PSL

Practicums worden (voorlopig) nog steeds op donderdag gehouden. De opzet van de practicum blijft gelijk. Het meenemen van materiaal is dus van belang. I.v.m. de excursies op zaterdag zou maandag een meer geschikte dag zijn; enkele leden zijn echter op maandag "bezet".

De bedoeling is ook dat er dit jaar 2 microscopie-avonden gepland worden in mei en september. Coördinatie hiervan is in handen van Marc Houben

Het is belangrijk dat nieuwelingen bij de groep tijdens een excursie goed begeleid worden door een meer ervaren lid: meer uitleg geven, geen wetenschappelijke namen gebruiken, uitdelen folder NMV of oud P.S.L.-blad. Het zou fijn zijn om van elke excursie een verslag te maken voor het P.S.L.- nieuws.

P.S.L. - nieuws

Het is de bedoeling dat het P.S.L.-nieuws wordt voortgezet. Het eerstvolgende nummer verschijnt eind maart. Enkele leden zijn bereid een redactionele bijdrage te leveren aan het blad t.w. Marc Houben, Arno van Stipdonk, Jo Bollen, Henk Henczyk en Olaf Op den Kamp. De eindredactie is voorlopig in handen van Marc Houben. Het blad zal ook naar een aantal organisaties gestuurd worden: Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten en Stichting het Limburgs Landschap.

Natuurhistorisch Genootschap.

Olaf Op den Kamp - ook aanwezig namens het NHG - geeft nog eens aan dat de P.S.L. een onderdeel (werkgroep) is van het NHG. Omdat het NHG de werkgroep financieel ondersteunt is het niet meer dan billijk dat de P.S.L.-leden ook lid zijn/ worden van het NHG.

Het algemeen bestuur van het NHG vergadert 4x per jaar en 2x per jaar is er een periodiek overleg met alle werkgroepen. Het zou wenselijk zijn dat ook iemand namens de PSL in het Periodiek Overleg deelneemt, dit is op 12 mei om 20.00 uur in het Natuurhistorisch museum te Maastricht en op 22 september om 20.00 uur in het GroenHuis te Roermond

Waarnemingen.

De waarneming vanuit SPOT-karteringssysteem zijn via het NMV ook toegankelijk voor het GAN.

Oud - leden.

Het zou leuk zijn als enkele oud-leden, die indertijd zijn afgehaakt, weer te bewegen lid te worden van de P.S.L. Deze zullen dan ook t.z.t. telefonisch benaderd worden t.w. Leo Spoomakers, Peter Verheesen, Paul Jemmen en Kim Molin.

Henk Henczyk.

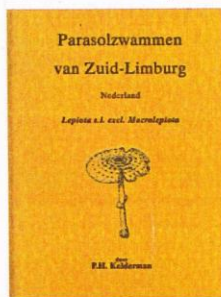
Cool & Van der Lek prijs voor Piet Kelderman

Eindelijk zullen velen denken. Het werd eens tijd dat Piet Kelderman deze prijs krijgt. De Nederlandse Mycologische Vereniging heeft deze prijs in 1989 in het leven geroepen. Hij wordt eenmaal per 2 jaar toegekend aan een amateurmycoloog die door zijn mycologische werkzaamheden van grote betekenis is voor de Nederlandse Mycologie.

Enkele voorgangers zijn: Kees Uljé (bekend van de Inktzwammen); Maarten van Vuure (bekend van de Russula's) en Lies Jansen voor haar karteringswerk.

In 2011 is de prijs toegekend aan Piet Kelderman. Zoals velen bekend is Piet één van de oprichters van de Paddenstoelen Studiegroep Limburg (PSL). Daarnaast was hij ook jaren de drijvende kracht achter de PSL.

Reden voor de oprichting van de PSL was het gebrek aan goede mycologische literatuur in die tijd. Daarom is hij zelf alles nauwkeurig gaan beschrijven.

Dit heeft onder meer geleid tot het standaardwerk: *Parasolzwammen van Zuid-Limburg*. Een uitgave die mede door gedetailleerde tekeningen van Piet, internationale bekendheid heeft gekregen. Hierin staat ondermeer de voor de wetenschap nieuw beschreven soort: *Lepiota cingulum*.

Binnen de PSL is Piet niet alleen bekend om zijn enorme soortenkennis. Ook zijn sleutels zijn beroemd. Vanuit diverse talen zet hij de sleutels om in het Nederlands. Het betreft dan niet alleen een letterlijke vertaling. De sleutels worden ook aangepast aan de Nederlandse mycoflora. Tijdens de practicumavonden te Ransdaal stond hij met woord en daad paraat. En dan blijkt al snel dat zonder microscoop het haast ondoenlijk is om soorten met zekerheid op naam te brengen. En terwijl dan de rest

zoekt wat de correcte sporenmaat moet zijn, dreunt Piet dit gewoon op. Momenteel werkt hij aan de vertaling van de Franse sleutels over de Gordijzwanen uit 'Atlas des Cortinaires'.

Tijdens de nieuwjaarsreceptie van het NMV te Wageningen op zaterdag 8 januari 2011 kreeg Piet uit handen van Peter-Jan Keizer de Cool en Van der Lek Prijs overhandigd. De prijs omvat behalve een oorkonde ook een tegoedbon voor een mycologische cursus van Andreas Gminder te Thüringen. Je bent tenslotte nooit te oud om te leren.

In zijn rede memoreerde Piet aan de tijd dat de steenbergen van de steenkolenmijnen nog letterlijk onontgonnen mycologisch terrein waren. Niet alleen gebrek aan literatuur was toen een probleem. Ook kwamen er op de steenbergen soorten voor die tot dan toe onbekend waren voor Nederland. Velen zou

dit weerhouden hebben om zich erin te verdiepen. Maar voor Piet was en is dit een uitdaging.

Namens de gehele PSL wil ik Piet van harte feliciteren met deze verdiende prijs

Marc Houben

De Scharberg te Elsloo, een kroonjuweel op zich.

Resultaten van een ruim drie jaar durend onderzoek (sept. 2006 - 2009)
naar Zwammen, in een "dijk" van een dijk.

door Jo Bollen

Inleiding.

Al lopend over de dijk van het Julianakanaal (juli 2006) van Geulle naar Elsloo gingen mijn gedachten terug naar de vele wasplaten van "vroeger" (jaren '90) die zich toen in deze buitendijk bevonden. Zo leek het me zinvol om het dijktracé van de Scharberg te Elsloo ter plaatse eens nader te onderzoeken qua begroeiing, en na te gaan of deze wel geschikt zou zijn voor eventuele grasland fungi. Na diverse planten en mossorten te hebben verzameld voor nader onderzoek, werd voldaan huiswaarts gelopen. Later zou blijken dat deze gedachten juist waren; onderstaand artikel laat zien dat in dit dijktracé aan de Scharberg heel wat graslandpaddenstoelen te vinden zijn. De hellingen zijn hier ontstaan toen de zee zich definitief had teruggetrokken aan het eind van het Tertiair. Zo ook de hier besproken Scharberg te Elsloo; als de Maas haar huidige stroming heeft gevonden en de huidige bedding gaat uitschuren zijn deze laatste terrassen ontstaan. Tijdens de aanleg van het Julianakanaal omstreeks 1925 tot 1935 werd zware arbeid verricht. Het kanaal doorsnijdt de Elsloo-laag, een bekende fossielenlaag uit het Tertiair; tijdens deze graafwerkzaamheden zijn hier verschillende fossielen aangetroffen van o.a. haaien, roggen en walvissen e.d. Tegenwoordig wordt de dijk veelal gebruikt voor recreatie en als "ligweide"; tevens een gewilde plaats voor het uitlaten van viervoeters. Maar men kan hier ook genieten van de rust en dagdromend neerkijken op de schepen, die met hun verschillende ladingen voor heel wat kijkplezier zorgen.

Begroeiing dijktracé.

In de dijk bevinden zich verspreid enkele alleenstaande zomereiken; in de kleine bospercelen groeien berk, esdoorn, gewone es, meidoorn, vlier, witte acacia en zomereik; en als bodembedekking braam en klimop.

Verder is de dijk veelal begroeid met hogere grassoorten en diverse planten. Maar gelukkig is er plaatselijk schraal grasland aanwezig, met een begroeiing van kleine pimpernel, klein streepzaad, knolsteenbreek, muizenoor, smalle weegbree en rode, witte en hopklaver; als mossorten vinden we er gewoon haarmos, groot laddermos en rimpelmos.

Wasplaatweiden.

In Zuid-Limburg zijn slechts enkele "schrале graslanden" die het predikaat wasplaatweiden mogen dragen. Ze komen hiervoor in aanmerking, indien er minstens vijf soorten Wasplaten (*Hygrocybe*) worden aangetroffen.

Schrале graslanden omvatten alle permanente graslanden die vele tientallen jaren niet zijn bemest, omgeploegd of ingezaaid (Lenaerts, 2003). In deze schrале graslanden fructificeren uitzonderlijke paddenstoelen met een aantal kensoorten zoals:

Wasplaten (*Hygrocybe*), Barsthoeden (*Dermoloma*), Satijnzwammen (*Entoloma*), Aardtongen (*Geoglossaceae*) en Knots / Koraalzwammen (*Clavariaceae*). Wasplaten zijn vaak fraai gekleurd, met felle kleuren zoals: geel, groen, oranje, rood of zelfs geheel wit; ook diverse combinaties van deze kleuren zijn niet ongewoon. Dergelijke schrале graslanden of dijken zijn in onze streken zeldzaam geworden, en zijn van een zeer hoge natuurwaarde; de mycoflora van deze graslanden bestaat voornamelijk uit bodembewonende saprofieten. Daarnaast uit gras, mest en mosbewoners; "echte" ectomycorrhiza-vormende en houtbewoners ontbreken er geheel.

De vele aanwezige ectomycorrhiza-vormende soorten zijn geassocieerd met de verspreid staande zomereiken in de dijk, of langs de bovenrand (beuken en zomereiken); deze vruchtlichamen kunnen wel tot zo'n 30 meter van de boom verwijderd zijn.

Zo mogen de aangetroffen Amanieten, Boleten, Melkzwammen en Russula's in de dijk niet aan de graslandpaddenstoelen worden toegevoegd.

Dijk: Geulle - Elsloo.

In dit dijkracé, voornamelijk te Broekhoven (Geulle) werd een gelijkwaardig onderzoek gedurende drie jaar gedaan, de totaal-lijst tot 1997 bedroeg hier toen 83 soorten, waarvan er maar liefst 44 soorten worden vermeld in de Rode-lijst ofwel 53 % ervan (Bollen, J. 2003).

In een iets langer traject van de dijk (Bunde tot Elsloo) geeft Keizer, J. 2002 aan, dat daar sinds 1986 maar liefst 19 soorten Wasplaten, 11 soorten Satijnzwammen en 13 soorten Knots / Koraalzwammen zijn gevonden.

Zo scoorde dit dijkracé in de allerhoogste categorie van het systeem voor mycologische graslandwaarderingen dat Rald, E. in 1985 voor de Deense wasplaatgraslanden heeft opgesteld, met een mycologische waarde volgens Nederlandse begrippen van 106 punten.

Helaas werd hier de intensieve begrazing door schapen eind jaren '90 beëindigd, nu ziet de dijk er verwaarloosd uit en zullen mycologen die dit stukje dijk van vroeger kenden met weemoed terugdenken aan de vele bijzondere grasland-paddenstoelen, die nu allen als verloren moeten worden beschouwd.

De resultaten van dit oostelijk gelegen dijkracé, vnl. te Broekhoven (Geulle) in de periode 1986 tot 1997.

Geslacht / familie	aantal:
<i>Hygrocybe</i> , <i>Camarophyllopsis</i> – Wasplaten	19
<i>Dermoloma</i> – Barsthoeden	2
<i>Entoloma</i> – Satijnzwammen	11
<i>Clavariaceae</i> – Knots / Koraalzwammen	13
<i>Geoglossaceae</i> – Aardtongen	4

Rald (1985) beschouwt een dergelijke weide van nationaal (Deens) belang vanaf 17 soorten wasplaten, voor ons een zeer strenge beoordeling. Vesterholt, J. et al. (1999) beschouwen alle graslanden met meer dan 22 soorten wasplaten als van internationaal belang.

Mycologische waarde-indeling van graslandterreinen op grond van het aantal wasplaten, volgens Rald (1985) voor Denemarken (deels genomen uit Lenaerts, L. 2003).

Aantal wasplaten	waardering volgens Rald	waardering voor Limburg
17 – 32	nationale betekenis	hoog
9 – 16	regionale betekenis	hoog
4 – 8	lokale betekenis	matig
1 – 3	geen / geringe betekenis	laag

Vesterholt, J. et al. (1999) beschouwen alle graslanden met meer dan 22 soorten wasplaten als van internationaal belang. Nitare (1988) probeerde meerdere geslachten en families van graslandpaddenstoelen te betrekken in zijn beoordeling. De waardering van zijn mycologische betekenis van graslanden in Zweden op basis van aantallen soorten van enkele indicatorgeslachten (naar Nitare 1988).

Mycologische waarde-indeling van graslandterreinen volgens Nitare (1988) voor Zweden

Geslacht / familie	Lokale betekenis	Regionale betekenis	Nationale betekenis
<i>Hygrocybe s.l.</i> – Wasplaten	5 – 8	9 – 13	14 – 25 +
<i>Dermoloma</i> – Barsthoeden	2	2	2 – 3 +
<i>Entoloma</i> – Satijnzwammen	4 – 6	7 – 9	10 – 20
<i>Clavariaceae</i> – Knots / Koraalzwammen	3 – 5	6 – 8	9 – 13 +
<i>Geoglossaceae</i> – Aardtongen	2 – 3	4 – 5	6 – 10 +

Het onderzoek.

Voor het eerst werd er in dit dijkracé, de Scharberg te Elsloo, een langdurend onderzoek gedaan naar de macrofungi. Het onderzochte dijkracé is westelijk gelegen in het kilometerhok 6051-12, met de bijbehorende coördinaten 181/329 en heeft een lengte van 1000 meter, waarvan ongeveer de helft in aanmerking komt als wasplaatweide. De bedoeling was om dit 3 jaar durend onderzoek op te starten in juli of augustus 2006, maar door de droogte werd dit uitgesteld tot september. Tijdens een eerste verkenning op 2 september (aanloopperiode) werd de Puntmutswasplaat (*Hygrocybe acutocornica*) aangetroffen, later in oktober en november werden nog acht soorten Wasplaten (*Hygrocybe*) waargenomen. Verder een tweetal Satijnzwammen (*Entoloma*) en drie Knots / Koraalzwammen (*Clavariaceae*), het totale aantal "echte" graslandpaddenstoelen bedroeg toen 32 soorten.

Tijdens het éérste inventarisatiejaar (met een wel erg droog voorjaar), werden 22 nieuwe soorten waargenomen, en kon de totaal-lijst worden aangevuld tot 54 soorten.

Het tweede inventarisatiejaar (2008) leverde 10 nieuwe soorten op; zo werd dat jaar afgesloten met een totaal aantal van 64 soorten. In het derde, tevens afsluitende jaar 2009 werden 45 nieuwe soorten aangevonden, meest mestbewoners na incubatie-periodes van stalen schapenmest; zo werd dit onderzoek afgesloten met een totaal-lijst van 109 "echte" graslandpaddenstoelen.

De resultaten van dit ruim drie jaar durend onderzoek (sept. 2006 - 2009) in het dijktracé de Scharberg te Elsloo.

Geslacht / familie	aantal
<i>Hygrocybe</i> - Wasplaten	14
<i>Dermoloma</i> - Barsthoeden	1
<i>Entoloma</i> - Satijnzwammen	9
<i>Clavariaceae</i> - Knots / koraalzwammen	8
<i>Geoglossaceae</i> - Aardtongen	2

Het aantal "echte" graslandpaddenstoelen in het dijktracé de Scharberg bedraagt 109 soorten, de voorkomende soorten (37) die vermeld worden in de Rode lijst (Arnolds, E. *et. al.* 1996) zijn onder weergegeven.

De voorkomende Rode-lijst soorten:	waardering als: mycologische waarden in	1 punten:
<i>Arrhenia retiruga</i> - Gerimpeld mosoortje	gevoelig	1
<i>Arrhenia spathulata</i> - Gesteeld mosoortje	gevoelig	1
<i>Clavaria fragilis</i> - Wormvormige knotszwam	kwetsbaar	2
<i>Clavaria incarnata</i> - Zonnengloedknotszwam	bedreigd	3
<i>Clavulina rugosa</i> - Rimpelige koraalzwam	bedreigd	3
<i>Clavulinopsis corniculata</i> - Sikkelkoraalzwam	bedreigd	3
<i>Clavulinopsis helveola</i> - Gele knotszwam	kwetsbaar	2
<i>Clavulinopsis lacticolor</i> - Fraaie knotszwam	kwetsbaar	2
<i>Coprinus cinereus</i> - Wortelende inktzwam	kwetsbaar	2
<i>Coprinus macrocephalus</i> - Stromestinktzwam	bedreigd	3
<i>Dermoloma cuneifolium</i> - Grauwe barsthoed	kwetsbaar	2
<i>Entoloma chalybaeum</i> - Blauwplaatstaalsteelje	bedreigd	3
<i>Entoloma conferendum</i> - Sterspoorsatijnzwam	kwetsbaar	2
<i>Entoloma incanum</i> - Groensteelsatijnzwam	bedreigd	3
<i>Entoloma jubatum</i> - Fijnschubbige satijnzwam	bedreigd	3
<i>Entoloma papillatum</i> - Papilsatijnzwam	kwetsbaar	2
<i>Entoloma sodale</i> - Bleekbruin staalsteelje	ernstig bedreigd	4
<i>Entoloma undatum</i> - Geribbelde satijnzwam	kwetsbaar	2
<i>Geoglossum glutinosum</i> - Kleverige aardtong	bedreigd	3
<i>Geoglossum umbratile</i> - Slanke aardtong	bedreigd	3
<i>Hygrocybe acutoconica</i> - Puntmutswasplaat	bedreigd	3
<i>Hygrocybe ceracea</i> - Elfenwasplaat	kwetsbaar	2
<i>Hygrocybe coccinea</i> - Scharlaken wasplaat	bedreigd	3
<i>Hygrocybe colemaniiana</i> - Bruine wasplaat	gevoelig	1
<i>Hygrocybe insipida</i> - Kabouterwasplaat	kwetsbaar	2
<i>Hygrocybe lacta</i> - Slijmwasplaat	ernstig bedreigd	4
<i>Hygrocybe luteolaeta</i> - Verblekende wasplaat	ernstig bedreigd	4
<i>Hygrocybe perplexa</i> - Bruinrode wasplaat	ernstig bedreigd	4
<i>Hygrocybe pr. v. pratensis</i> - Gewone weidenwasplaat	bedreigd	3
<i>Hygrocybe psittacina</i> - Papagaai-zwammetje	bedreigd	3
<i>Hygrocybe psit. v. perplexa</i> - Papagaai-zwammetje	bedreigd	3
<i>Hygrocybe uinguinosa</i> - Grauwe wasplaat	kwetsbaar	2
<i>Hygrocybe virginea v. virginea</i> - Sneeuwzwammetje	kwetsbaar	2
<i>Lepiota oreoformis</i> - Gladde wolsteelparasol	kwetsbaar	2
<i>Macrolepiota excoriata</i> - Rafelige parasolzwam	bedreigd	3
<i>Macrolepiota mastoidea</i> - Tepelparasolzwam	gevoelig	1
<i>Panaeolus guttulatus</i> - Kleinsporige vlekplaat	kwetsbaar	2
De mycologisch waarde in het dijktracé bedraagt:		93 punten.

Berekening van deze waarde volgens Jalink, L. 1999.

afk.	omschrijving	punten	aantal	criteria
VN	Verdwenen	5		niet in Ned. waargenomen na 1 januari 1975
EB	Ernstig bedreigd	4		zeer sterk afgenomen en thans zeer zeldzaam (< 10 uurhokken)
BE	Bedreigd	3		sterk afgenomen en zeldzaam tot zeer zeldzaam (1 - 50 uurhokken)
KW	Kwetsbaar	2		zeer sterk afgenomen en zeldzaam (10 - 50 uurhokken)
				afgenomen en vrij tot zeer zeldzaam (1 - 125 uurhokken)
GE	Gevoelig	1		sterk tot zeer sterk afgenomen en vrij zeldzaam (50 - 125 uurhokken)
				stabiel of toegenomen, en zeer zeldzaam (<10 uurhokken)
				sterk tot zeer sterk afgenomen en algemeen (>125 uurhokken).

In graslanden bevinden zich nog enkele groepen die geassocieerd worden met grassen, mossen en mest; ook deze behoren tot de meer karakteristieke graslandpaddenstoelen; enkele voorkomende soorten zijn:

Grasbewoners, als saprotroof voorkomend op stengels van grassen en kruiden.

<i>Calycia herbarum</i> - Gewoon poederkeltje	<i>Hemimycena delectabilis</i> - Witte stinkmycena
<i>Crepidotus epibryus</i> - Klein oorzwammetje	<i>Mycena flavoalba</i> - Bleekgele mycena
<i>Crimpellis scabellus</i> - Piekhaarzwammetje	

Mosbewoners die op de een of andere manier geassocieerd zijn met mossoorten.

<i>Arrhenia retiruga</i> - Gerimpeld mosoortje	<i>Galerina vitaeformis</i> v. <i>vitae</i> . - Barnsteenmosklokje
<i>Arrhenia spatulata</i> - Gesteeld mosoortje	<i>Octospora humosa</i> - Groot oranje mosschijfje
<i>Galerina clavata</i> - Groot mosklokje	<i>Rickenella fibula</i> - Oranjegeel mosklokje
<i>Galerina hypnorum</i> - Geelbruin mosklokje	<i>Rickenella swartzii</i> - Paarshartrechttertje
<i>Galerina pumila</i> - Honinggeel mosklokje	

Mestbewoners (terplaatsen aangetroffen) als saprotroof op uitwerpselen van diverse dieren.

<i>Bolbitius vitellinus</i> - Dooiergele mestzwam	schaap
<i>Coprius radiatus</i> - Pelsinktzwam	paard
<i>Panaecolus acuminatus</i> - Spitse vlekplaat	schaap
<i>Panaecolus fimicola</i> - Grauwe vlekplaat	schaap
<i>Panaecolus sphinctrinus</i> - Franjevlekplaat	schaap
<i>Cheilymenia fimicola</i> - Oranje borstelzwammetje	mest
<i>Cheilymenia granulata</i> - Oranje mestzwammetje	hond

Schapenmest.

Op 8 mei en 8 juni (2009) werden stalen mest van schapen verzameld die enkele maanden oud waren.

Na het begrazen van de schapen op 6 juli (2009) werden er vanaf deze maand tot december (2009) maandelijks verse meststalen verzameld.

Thuisgekomen dienen deze zo snel mogelijk op kweek te worden gezet (Schavey, J. 1999).

Een omgekeerd jampotje of een (doorzichtig) plastic doosje kunnen al voldoende zijn; uiteraard zijn vocht en ventilatie nodig, maar zeker niet te veel zonlicht. Het is raadzaam om b.v. een op maat geknipt bierviltje enkele uren van te voren in gekookt leidingwater te dompelen, om zo de schadelijke stoffen zoals chloor te elimineren.

Een bijkomend voordeel is dat deze mest nauwelijks geur afgeeft.

Een binoculair, sterk vergrootglas of een loep is nodig om de vaak 0,2-0,4 mm kleine ascomyceten te kunnen ontdekken. Na een incubatieperiode van drie dagen verscheen de Gewone kogelschijter (*Pilobolus crystallinus*), deze jukzwam is één van de eerste vertegenwoordigers op bijna alle meststalen. Een week later melden zich de eerste plaatjeszwam nl. de Kleine korrelinktzwam (*Coprius stercoreus*) en als eerste ascomycete de Gewone brokkelspoorzwam (*Sporormiella minima*).

Niet alle voorkomende fungi die daadwerkelijk op de stalen mest werd aangetroffen konden worden getermineerd. De oorzaak hiervan moet worden gezocht o.a. in het "verzamen" van onrijpe vruchtlichamen, de ontbrekende literatuur, de ervaring en kennis die nodig zijn om deze determinaties tot een goed einde te brengen.

De onderstaande lijst is dan ook slechts een deel van de daadwerkelijke fungi op de verzamelde meststalen.

<i>Ascobolus crenulatus</i> - Olijfgeel spikkelschijfje	<i>Podospora conica</i> - Kleefharig menhirzwammetje
<i>Ascobolus furfuraceus</i> - Gewoon spikkelschijfje	<i>Podospora curvula</i> - Baardig menhirzwammetje
<i>Ascobolus immersus</i> - Slijmspoorspikkelschijfje	<i>Podospora globosa</i> - Kaal menhirzwammetje
<i>Cheilymenia granulata</i> - Oranje mestzwammetje	<i>Podospora pleiospora</i> - Befmenhirzwammetje
<i>Cheilymenia pulcherrima</i> - Fraai borstelbekertje	<i>Podospora setosa</i> - Stijfharig menhirzwammetje
<i>Cheilymenia stercorea</i> - Mestborstelbekertje	<i>Saccobolus depauperatus</i> - Kleinsporig spikkelschijfje
<i>Coprius cinereus</i> - Wortelende inktzwam	<i>Saccobolus glaber</i> - Dwegspikkelschijfje
<i>Coprius heptemerus</i> - Bruine mestinktzwam	<i>Saccobolus versicolor</i> - Vals dwergspikkelschijfje
<i>Coprius macrocephalus</i> - Stromesthazenpootje	<i>Schizothecium conicum</i> - Menhirzwammetje
<i>Coprius stercoreus</i> - Kleine korrelinktzwam	<i>Scutellinia setosa</i> - Borstelhaarwimperzwam
<i>Coprotus dextrinoides</i> - Geelwit mestdwegschijfje	<i>Sporormiella minima</i> - Gewone brokkelspoorzwam
<i>Coprotus sexdecimsporus</i> - Veelsporig mestdwegschijfje	<i>Thecoteus holmskjoldii</i> - Sierspoorschijfje
<i>Iodophanus carneus</i> - Roze mestschijfje	<i>Thecoteus pelletieri</i> - Slijmspoorschijfje
<i>Pilobolus crystallinus</i> - Gewone kogelschijter	<i>Thelobolus crustaceus</i> - Oker sinterklaasschijfje
<i>Thelobolus nanus</i> - Sinterklaasschijfje	

Het onderzoek naar het voorkomen van fungi op deze verzamelde schapenmest (van de Scharberg); dat uitgevoerd werd in 2009, resulteerde in 29 soorten behorende tot 13 geslachten. Tijdens de incubatieperiode werden enkele mest stalen begroeid door de mossoort Purpersteeltje (*Ceratodon purpureus*).

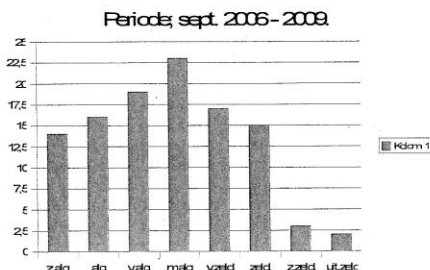

Diagram 1: aantallen zijn gebaseerd op 109 "echte" graslandpaddenstoelen, in functie van zeldzaamheidsklassen.

Beheer dijktracé.

Over beheersmaatregelen van "graslanden" zijn de afgelopen jaren door vele auteurs al heel wat artikelen verschenen, maar vaak alle goede bedoelingen ten spijt, vele "graslandjes" zien er na enkele jaren verwaarloosd uit.

uurhokfrequentieklassen – zeldzaamheidsklassen.			
klassengrenzen paddenstoelen	omschrijving	klassengrenzen paddenstoelen	omschrijving
1 – 2	uiterst zeldzaam	48 – 113	matig algemeen
3 – 6	zeer zeldzaam	114 – 246	vrij algemeen
7 – 17	zeldzaam	247 – 426	algemeen
18 – 47	vrij zeldzaam	427 – 1006	zeer algemeen

Als maat voor de frequentie is genomen het aantal uurhokken van 5 x 5 km, op de topografische kaart van Nederland, waarin een soort is aangetroffen sinds de aanvang van het mycologisch onderzoek (Arnolds, E. et. al. 1996).

Een goed (nou slecht) voorbeeld hiervan is het dijktracé te Broekhoven (Geulle); na het beëindigen van intensieve begrazing door de schapen eind jaren '90 ziet de dijk er nu verwaarloosd uit. Tijdens de aanleg van het Julianakanaal werden er in dit dijktracé (Scharberg) enkele plateaus aangelegd, om de vrij gekomen grond en kiezel (gemakkelijker) te transporteren via aangelegde spoorlijn(tjes). Door gebruik te maken van deze plateaus, zou er naar mijn inzicht een beter maai-beheer kunnen plaatsvinden. Deze werkzaamheden uitvoeren vóór de fructificatie periode (september) één of twee keer kort maaien per jaar en het maaisel afvoeren. Eigenaar Rijkswaterstaat is bij meerdere gelegenheden op de hoogte gebracht van de bijzondere waarden van de dijken langs het Julianakanaal (Keizer, P. 2002). Maar eigenaren staan bepaald niet te trappelen om op deze manier dergelijke dijken te gaan beheren. Rijkswaterstaat wil een nieuw beheer (Queisen, G. 2007), een ruiger terrein met variatie langs het Julianakanaal tussen Stevensweert en Elsloo. Daartoe wil de beheerder het gras maaien en afvoeren en wil daarom de schapen zo snel mogelijk weg hebben van de dijken langs het Julianakanaal; of dit voorstel ook voor het dijktracé aan de Scharberg in Elsloo van toepassing wordt is nog maar de vraag. Dagblad de Limburger (23 oktober 2009) meldt dat Rijkswaterstaat het beheer heeft overgedragen aan Staatsbosbeheer vanaf 22 oktober 2009; voor een proefperiode van twee jaar. Het betreft het onderhoud aan de graslanden en bossages vanaf Borgharen (begin van het Julianakanaal) tot aan de Scharbergbrug gelegen bij Stein - Elsloo.

Opmerking.

Een ongestoorde bodemvorming is van groot belang, omdat deze graslandpaddenstoelen veel kritischer zijn dan de meeste hogere planten. Zo is er een beter maai-beleid nodig om de verruiging van de vegetatie tegen te gaan; zo niet dan zal het aantal graslandpaddenstoelen worden teruggedrongen. Ongetwijfeld bevinden zich in Limburg nog enkele waardevolle graslanden, die nu nog onbekend zijn. Wel heeft het onderzoek aangetoond dat dit dijktracé "de Scharberg te Elsloo" misschien wel tot één van

de meest waardevolle wasplaatgraslanden van Limburg gerekend mag worden; en dat er met recht gesteld kan worden dat dit dijktracé een mycologisch kroonjuweel is.

Onderzoek plateau en de kleine bospercelen die in het dijktracé zijn gelegen.

Op het plateau (gelegen naast de verbindingsweg Elsloo - Stein) bevinden zich de volgende boomsoorten met (aantal); beuk (77) stammen 60-82 cm dik, zomereik (209) stammen 43-70 cm dik, abeel (3), en Canada populier (1). In de kleine bospercelen in de dijk zien we veelal witte acacia en zomereik; verder boomsoorten zoals: berk, esdoorn, gewone es en zwarte els; als struikgewas hazelaar en meidoorn en als bodembedekking veelal braam en klimop. Indien er geïnventariseerd wordt in een nieuw gebied, zijn er vaak heel wat soorten te noteren; tijdens de aanloopperiode (september - november 2006) werden maar liefst 133 soorten aangetroffen.

Tijdens de start van het eerste inventarisatiejaar (2007) werden we eerst verrast door de uitzonderlijke droogte in het voorjaar, later in juni en juli werd dit bemoeilijkt door de eikenprocessierupsen, die hier hinderlijk aanwezig waren. Toch werden er in dit eerste inventarisatiejaar 61 nieuwe soorten genoteerd, en kwam het totaal op 194 soorten.

In het tweede jaar (2008) konden 31 nieuwe soorten aan de lijst worden toegevoegd; zo werd dit afgesloten met een totaal-lijst van 225 soorten.

In het derde en laatste inventarisatiejaar (2009) zien we toch nog een toename van 32 nieuwe soorten, zo werd dit onderzoek naar aanwezige fungi afgesloten met 257 soorten. Er werden 70 (ofwel ruim 27 %) ectomycorrhiza-vormende soorten aangetroffen, zoals o.a. Amanieten, Boleten, Melkzwammen, Russula's, Vezelkoppen en diverse zakjeszwammen. Deze soorten gaan een samenlevingsverband aan met bomen / struiken. Ze hebben beide voordeel van deze samenleving, mede door het uitwisselen van minerale stoffen, bescherming van de eindworteltjes tegen vervuiling en uitdroging en vergroten de opname van vocht. Door de invloed van de doorgaans zuid-westenwind is de bodem vrij droog; verdroging van de aanwezige fungi is dan ook niet ongewoon.

Het aantal paddenstoelen op het plateau en in de kleine bospercelen die gelegen zijn in het dijktracé bedraagt 257 soorten, de Rode Lijst soorten (24) zijn onder weergegeven.

De voorkomende Rode-lijst soorten:	waardering als:	mycologische waarden in punten
<i>Agaricus phaeolepidotus</i> - Hazelhoenchampignon	gevoelig	1
<i>Boletus luridus</i> - Netstelige heksenboleet	kwetsbaar	2
<i>Clavulina rugosa</i> - Rimpelige koraalzwam	bedreigd	3
<i>Coprinus cinereus</i> - Wortelende inktzwam	kwetsbaar	2
<i>Cortinarius cinnamomeus</i> - Kancelkleurige gordijnzwam	bedreigd	3
<i>Geastrum striatum</i> - Baretardster	bedreigd	3
<i>Gyroporus castaneus</i> - Kancelboleet	bedreigd	3
<i>Hohenbuehelia atrocoerulea</i> - Gewone harpoenzwam	bedreigd	3
<i>Inocybe adaequata</i> - Wijnrode vezelkop	kwetsbaar	2
<i>Lactarius fluens</i> - Beukenmelkzwam	kwetsbaar	2
<i>Leccinum rufum</i> - Rosse populierboleet	kwetsbaar	2
<i>Lentinus lepideus</i> - Schubbige taaiplaat	kwetsbaar	2
<i>Lepiota fellina</i> - Panterparasolzwam	gevoelig	1
<i>Limacella ochraceofulva</i> - Gele kleefparasol	gevoelig	1
<i>Macrolepiota mastoidea</i> - Tepelparasolzwam	gevoelig	1
<i>Morchella semilibera</i> - Kapjesmorielje	kwetsbaar	2
<i>Mycena pseudocorticola</i> - Blauwgrijze schorsmycena	gevoelig	1
<i>Otidea alutacea</i> - Zeemkleurig hazenoer	bedreigd	3
<i>Phellinus punctatus</i> - Vlakke vuurzwam	gevoelig	1
<i>Plicaturopsis crispa</i> - Plooipluieswaaier	gevoelig	1
<i>Russula risigallina</i> - Abrikozenrussula	kwetsbaar	2
<i>Schizophyllum commune</i> - Waaier	kwetsbaar	2
<i>Verpa conica</i> - Vingerhoedje	kwetsbaar	2
<i>Volvarella pusilla</i> - Kleine beurszwam	kwetsbaar	2

De mycologisch waarde op het plateau e.d. bedraagt:

47 punten.

Parasieten.

Van de 77 beuken (telling 2009) werden er 12 geparasiteerd door de Reuzenzwam (*Meripilus giganteus*), waarvan één samen met de Schubbigge bundelzwam (*Pholiota squarrosa*), en twee samen met de Goudvliesbundelzwam (*Pholiota aurivella*). Verder noteerde we aantastingen van de Platte tonderzwam (*Ganoderma lipsiense*), Gewone oesterzwam (*Pleurotus ostreatus*), Schubbigge taaiplaat (*Lentinus lepideus*) en wederom de Geschubde bundelzwam (*Pholiota squarrosa*) elk op één beuk. De Gewone zwavelkop (*Psilocybe fascicularis*) constateerde we twee keer op de 209 voorkomende zomereiken. Verder een zestal beuken met zichtbare schade van vermoedelijk eerdere aantastingen van zwammen, of door droogte, ouderdom of blikseminslag.

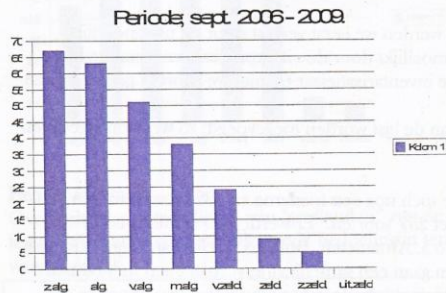

Diagram 2: aantallen zijn gebaseerd op 257 soorten paddenstoelen, in functie van zeldzaamheidsklassen, deze van op het plateau en in de kleine bospercelen in en langs het dijktracé.

Houtsnippers.

Het brandhout van vroeger zijn de houtsnippers van nu.

Vroeger werd het snoeihout gebruikt voor kachels en bakovens, tegenwoordig wordt dit afvalproduct vaak ter plekke versnipperd. (Arnolds, E. & Berg, A. van den 2005).

Mede door milieubezwaren is het verbranden van snoeihout geleidelijk of deels verdwenen. Meestal worden "bergen" houtsnippers de bosrand ingespoten (of uitgestrooid op wandelpaden) om op deze manier transportkosten te besparen. Tijdelijk wordt de plantengroei geremd, waardoor er wederom bespaard kan worden op onderhoudskosten. Maar de vertering van houtsnippers heeft altijd een bemestend effect en mag eigenlijk niet worden toegepast in voedselrijke gebieden met een hoge mycologische waarde.

Deze verrijking van de bodem betekent nog meer verbraming; hierdoor verstikt het mycelium van de ectomycorrhiza-vormende paddenstoelen; voor bomen is dit samenlevingsverband van levensbelang.

Maar indien je als amateurmycoloog leuke vondsten aantreft op deze houtsnippers heb je de neiging om er weer iets anders over te denken.

Zo werd in het voorjaar van 2009 een nat gedeelte van het wandelpad voorzien van houtsnippers. En naast het fietspad van het Julianakanaal, beginnend beneden aan de Maasberg (richting Stein) werd zo'n "berg" houtsnippers de dijk in "gespoten".

Grote vormen van deze "bergen" vormen een apart milieu, maar geen uniek biotoop. Doordat de temperatuur in zo'n "berg" kan oplopen tot 60 tot 70 graden fructificeren er meestal warmteminnende soorten.

In mycologisch opzicht kunnen deze "bergen" sterk verschillen door de samenstelling van houtsoort en hoeveel schorsdelen er vermengd zijn, zo is ook de ligging van belang nl. schaduw / zonlicht en vocht.

Wel een kleine opsomming van de fungi die er op donderdag 7 mei 2009 werden aangetroffen op de houtsnippers: Geaderde leemhoed (*Agrocybe rivulosa*), Dooiergele mestzwam (*Bolbitius vitellinus*), Blauwplaatstropharia (*Psilocybe rugosoannulata*), met een totaal van 42 vruchtlichamen, Gewone beurszwam (*Volvariella gloiocephala*) en Wasgele bekerzwam (*Peziza cerea*).

In juni volgden Hazenpootje (*Coprinus lagopus*) en Heksenboter (*Fuligo septica*) en één maand later Gewoon meniezwammetje (*Nectria cinnabarina*) en Gestreept nestzwammetje (*Chathus striatus*).

In augustus zagen we de Spaanderfranjehoed (*Psathyrella marcescibilis*) en Heksenboter (*Fuligo septica* var. *rufa*) laatstgenoemde als derde slijmzwam verschijnen.

Op 16 september meldt er zich de Oranjerode stropharia (*Psilocybe aurantiaca*).

Terugkomend op de datum van 7 mei 2009; het waren niet alleen de houtsnipper-paddenstoelen die ons zo vroeg in het jaar deden verrassen, maar ook andere soorten (alleen Nederlandse benaming) zoals: Gewone heksenboleet, Gewone krulzoom, Goudvliesbundelzwam, Parelamaniet, Regenbooggrussula, Vroeg eekhoornjiesbrood, Voorjaarspronkridder en Vroeg eikenbladzwammetje.

Beheer.

Het beheer van dergelijke kleine percelen heeft weinig invloed op de aanwezige macrofungi; op het plateau is vaak maaien en afvoeren van belang; verder zal men bomen en struiken indien nodig kappen. Indien er nieuwe aanplant gedaan wordt, is het aan te bevelen inlandse boomsoorten te planten.

Betrouwbaarheid.

Van belang was dat gedane vondsten (bijzondere of zeldzame soorten) werden gedetermineerd. Dit gebeurde zo nodig met behulp van een microscoop, met een vergroting van x320, x500 en x 1000 (in anisol), om zo de juistheid van de soort te kunnen beoordelen.

Gebruikte chemicaliën. Melzer's-reagens, kongorood in ammoniak, katoenblauw in melkzuur, lactophenol, zoutzuur en gedestilleerd water.

Van de zeldzame soorten zijn exciccata opgeslagen in mijn herbarium dat landelijk bekend is onder nr. 86.

Al deze waarnemingen werden jaarlijks toegestuurd aan de Paddenstoelen-kartering in Nederland, waar deze landelijk worden opgeslagen.

Dankwoord.

Giel Jettten en Tonny Jettten-Bollen voor de diverse inventarisaties en enkele determinaties.

Piet Kelderman voor de verkregen hulp bij enkele determinaties.

Wiel Simons voor het determineren van de mossoorten.

Paul van den Berg voor het nazien van bovenstaand.

Literatuur.

Arnolds, E. *et al.* 1995. Overzicht van de Paddenstoelen in Nederland. Nederlandse Mycologische Vereniging. Wijster.

Arnolds, E. *et al.* 1996. Supplement 2, Namenlijst, Rode Lijst. Nederlandse Mycologische Vereniging. Wijster.

Arnolds, E. & Berg, A. van den 2005. De opkomst van snipperpaddenstoelen. *Coolia* (3): 131-148.

Arnolds, E. & Ommering van G. 1996. Bedreigde en Kwetsbare Paddenstoelen in Nederland. Rapport IKC Natuurbeheer nr. 24 Wageningen.

Berg, T. van den 2006. De Binnenlandse werkweek. *Coolia* 50 (2): 97-100. 2007.

Bollen, J. 2003. Kroonjuwelen 7. De Dijk van het Julianakanaal tussen Geulle - Elsloo. *Coolia* 46 (1): 25-28.

Breitenbach, J. & Kränzlin, F. 1981 t/m 2005. Pilze der Schweiz, de banden 1 t/m 6. Verlag Mycologia, Luzern.

De Meulder, H. 2000. Onderzoek naar het voorkomen van paddestoelen op mest van Galloway-runderen. AMK Mededelingen juni 2000, september 2000, december 2000, juni 2001 en sept 2001.

De Meulder, H. 2007. Onderzoek naar het voorkomen van ascomyceten op mest van geit en schaaap. AMK Mededelingen maart 2007, juni 2007, september 2007 en december 2007.

Keizer, P. 2002. Paddenstoelen en Natuurterreinen in Zuid-Limburg en hun indicatiewaarde van het beheer. *Natuurhistorisch maandblad* 91: 59-66. Genootschap Limburg.

Kelderman, P. 1994. Parasolzwammen van Zuid-Limburg. *Natuurhistorisch Genootschap Limburg, Medick.*

Kuyper, T. 1994. Paddenstoelen en Natuurbeheer. Wetenschappelijke mededelingen. K.N.N.V. nr. 212.

Lammers, H. *et al.* 2007. Uitbreiding Nederlandse Namenlijst voor Ascomyceten. *Coolia* 50 (4): 192-227.

Lenaerts, L. 2003. Atlas Paddenstoelen in Limburg. Verspreiding en ecologie / determinatiegids. Uitgever: Stevens, J.

Maas Geesteranus, R. 1976. De Fungi van Nederland, De Clavarioide Fungi. K.N.N.V. nr. 113.

Jalink, L. 1999. Op zoek naar de mycologische kroonjuwelen van Nederland. *Coolia* 42 (3): 143-155.

Jalink, L. *et al.* 2002. Paddenstoelen in schrale Graslanden. *Natuurhistorisch Maandblad* 91: 85-86. Genootschap Limburg.

Nitare, J. 1988. Earth-tongues, a declining group of macrofungi in seminatural grasslands. *Svensk Bot. Tidskr.*

Queisen, G. 2007. Schaapherder boos op Rijkswaterstaat. *Dagblad de Limburger*, 6 februari 2007.

Rald, E. 1985. Vokshatte som indikatorarter for mykologisk vaerdifulde overdrevslokaliteter. *Svampe* 11: 1-9.

- Schavey, J. 1999. Microfungi op konijnenkeutels. AMK Mededelingen maart 1999.
 Topgrafische Inventarisatieatlas 2003. Vogelbescherming Nederland, VOFF, Staatsbosbeheer. Uitgever: Voge Nederland, Zeist.
 Vermeylen, H. 1999. Paddenstoelen, Schimmels en Slijmzwammen van Vlaanderen. Uitgever: De Wiele-waal Turnhout.
 Vesterholt, J. et. al. 1999. et usaedvaulig godt år for overdrevssvampe. Svampe 40: 36-44.

De totaallijst (dijktracé en plateau c.d.) zijn genomen uit: Arnolds, E. et.al. 1995, 1996 en Lammers, H. et. al. 2007. Aanduidingen in deze; de ectomycorrhiza-vormende soorten aangeduid met een *. De "echte" graslandpaddenstoelen met een +, de "mest" paddenstoelen met een ^.
 Indien voorkomend in beide biotopen zijn de soorten voorzien van een + !.

Plaatjeszwammen en Boleten.

Agaricus arvensis	Anijschamignon	Coprinus lagopus	Hazenpootje
Agaricus augustus	Reuzenschamignon	Coprinus macrocephalus	Stromesthazenpootje
Agaricus bitorquis	Straatshamignon	Coprinus micaceus	Gewone glimmerinktzwam
Agaricus campester + !	Weidenchamignon	Coprinus plicatilis	Plooirokje
Agaricus cumtubus	Kleine chamignon	Coprinus radiatus ^	Pelsinktzwam
Agaricus phaeolepidotus	Hazelhoenschamignon	Coprinus stercoreus ^	Kleine korrelinktzwam
Agaricus praeclaresquamosus	Parelhoenschamignon	Cortinarius cinnamomeus *	Kaneelkleurige gordijnzwam
Agaricus semotus +	Wijnkleurige champignon	Crepidotus cesatii	Rondsporig oorzvammetje
Agaricus silvaticus	Schubbig boschamignon	Crepidotus epibryus +	Klein oorzvammetje
Agaricus xanthoderma	Karbolchamignon	Crepidotus variabilis	Wit oorzvammetje
Agrocybe pediades +	Grasleemhoed	Crinipellis scabellus +	Piekhaarzvammetje
Agrocybe praecox	Vroege leemhoed	Cystolepota seminuda	Kleine poederparasol
Agrocybe rivulosa	Geaderde leemhoed	Dermoloma cuneifolium +	Grauwe barsthoed
Amanita excelsa *	Grauwe amaniet	Entoloma chalybaeum +	Blauwplaatstaalsteelje
Amanita fulva *	Roodbruine slanke amaniet	Entoloma conferendum +	Sterpspoorsatijnzwam
Amanita muscaria *	Parelamaniet	Entoloma incanum +	Groensteelsatijnzwam
Amanita pantherina *	Pantheramaniet	Entoloma jubatum +	Fijnschubbig satijnzwam
Amanita rubescens *	Parelamaniet	Entoloma papilatum +	Papilsatijnzwam
Amanita vaginata *	Grijze slanke amaniet	Entoloma pleopodium +	Citroengele satijnzwam
Armillaria mellea	Echte honingzwam	Entoloma rhodopodium	Grauwe bossatijnzwam
Arrhenia retiruga +	Gerimpeld mosoortje	Entoloma rhodopodium	Grauwe bossatijnzwam
Arrhenia spatulata +	Gesteld mosoortje	Entoloma sececum v. cir.	Bruine satijnzwam
Bolbitius vitellinus + ^	Dooiergele mestzwam	Entoloma sodale +	Bleekbruin staalsteelje
Boletus badius *	Kastanjeboleet	Entoloma undatum +	Genbelde satijnzwam
Boletus chrysenteron *	Roodstelige fluveelboleet	Galerina clavata +	Groot mosklokje
Boletus edulis *	Gewoon eekhoornjesbrood	Galerina hypnorum + !	Geelbruin mosklokje
Boletus erythropus *	Gewone heksenboleet	Galerina laevis +	Grasmosklokje
Boletus luridus *	Netstelige heksenboleet	Galerina pumila +	Honinggeel mosklokje
Boletus porosporus *	Sombere fluveelboleet	Galerina vittaeformis +	Barnsteenmosklokje
Boletus reticulatus *	Vroege eekhoornjesbrood	Gymnopilus jononius	Prachtviamhoed
Boletus rubellus *	Rode boleet	Gyroporus castaneus *	Kaneelboleet
Calocybe carnea + !	Roze pronkridderzwam	Hebeloma mesophaeum *	Tweekleurige vaalhoed
Calocybe gambosa	Voorjaarspronkridder	Hebeloma saccharioides +	Oranje bloesenzwam
Chalciporus piperatus *	Peperboleet	Hemimycena delectabilis +	Witte stinkmycena
Clitocybe candicans	Kleine bostrechtterzwam	Hohenbuehelia atrocoerulea	Gewone harpoenzwam
Clitocybe fragrans	Slanke anijstrechtterzwam	Hygrocybe acutoconica +	Puntmutswasplaat
Clitocybe gibba	Slanke rechtterzwam	Hygrocybe ceracea +	Elfenwasplaat
Clitocybe metachroa	Tweekleurige rechtterzwam	Hygrocybe coccinea +	Scharlaken wasplaat
Clitocybe nebulari	Nevelzwam	Hygrocybe colemanniana +	Bruine wasplaat
Clitocybe odora	Groene anijstrechtterzwam	Hygrocybe conica +	Zwartwordende wasplaat
Clitocybe phaeophthalma	Spieringrechtterzwam	Hygrocybe insipida +	Kabauterwasplaat
Clitocybe rivulosa + !	Giflige weidentrechtterzwam	Hygrocybe laeta +	Slijmwasplaat
Clitopilus prunulus	Grote molenaar	Hygrocybe luteolaeta +	Verblekende wasplaat
Collybia amanitiae	Dwergcollybia	Hygrocybe perplexa +	Bruinrode wasplaat
Collybia aquosa	Vroege eikenbladzwammetje	Hygrocybe pratensis +	Gewone weidenwasplaat
Collybia but. v. asema	Gewone botercollybia	Hygrocybe psittacina +	Papagaai-zvammetje
Collybia but v. butyr.	Roodbruine botercollybia	Hygrocybe psittacina v. pe.	Papagaai-zvammetje
Collybia confluens	Bundelcollybia	Hygrocybe unguinosa +	Grauwe wasplaat
Collybia cookei	Okerknolcollybia	Hygrocybe virginea +	Sneeuwzvammetje
Collybia dryophila	Eikenbladzwammetje	Inocybe adaequata *	Wijnrode vezelkop
Collybia peronata	Scherpe collybia	Inocybe asterophora *	Sterpspoorvezelkop
Conocybe arrhenii	Geringd breeksteelje	Inocybe cincinnata	Violetbruine vezelkop
Conocybe rickeniana +	Roestbruin breeksteelje	Inocybe curvipes *	Zilversteelvezelkop
Conocybe tenera + !	Kaneelkleurig breeksteelje	Inocybe flocculosa v. flo.	Vlokkige vezelkop
Coprinus atramentarius	Kale inktzwam	Inocybe geophylla v. geo.	Witte satijnvezelkop
Coprinus cinereus ^	Wortelende inktzwam	Inocybe haemacta *	Blozende stinkvezelkop
Coprinus comatus	Geschubde inktzwam	Inocybe maculata *	Gevlekte vezelkop
Coprinus disseminatus	Zwerninktzwam	Inocybe rimosa *	Geelbruine spleetvezelkop
Coprinus domesticus	Grote viltinktzwam	Inocybe sindonia *	Blonde vezelkop
Coprinus heptomerus ^	Bruine mestinktzwam	Inocybe squamata *	Populiersvezelkop
Laccaria laccata *	Gewone fopzwam	Laccaria amethystina *	Amethistzwam
Lactarius blennius *	Grijsgroene melkzwam	Panaeolus foenicui +	Gazonvlekplaat
		Panaeolus guttulata +	Kleinsporige vlekplaat

Lactarius controversus *	Populiermelkzwam	Panaeolus sphinctrinus ^	Franje vlekplaat
Lactarius fluens *	Beukenmelkzwam	Panellus serotinus	Groene schelpzwam
Lactarius quietus *	Kaneelkleurige melkzwam	Paxillus involutus *	Gewone kruizoom
Lactarius serflutus *	Watermelkzwam	Pholiota aurivella Goudvlies	bundelzwam
Lactarius subdulcis *	Bitterzoete melkzwam	Pholiota gummosa	Bleekgele bundelzwam
Lactarius theiogalus *	Rimpelige melkzwam	Russula amoenolens *	Scherpe kamrussula
Leccinum duriusculum *	Harde populierboleet	Russula aeruginea *	Groene berkenrussula
Leccinum rufum *	Rosse populierboleet	Russula cyanoxantha *	Regenboogrussula
Leccinum scabrum *	Gewone berkenboleet	Russula delica *	Witte russula
Lentinus lepideus	Schubbige taaiplaat	Russula fellea *	Beukenrussula
Lepiota cristata	Stinkparasolzwam	Russula foetens *	Stinkende russula
Lepiota fellina	Panterparasolzwam	Russula fragilis *	Broze russula
Lepiota griseovirens	Grijsgroene parasolzwam	Russula graveolens *	Vissige eikenrussula
Lepiota oreadiformis +	Gladde wolsteelparasolzwam	Russula innoclora *	Violetgroene russula
Lepiota subincarnata	Vaalroze parasolzwam	Russula luteolacta *	Geelvlekkende russula
Lepiota viariosophora	Geelbruine wolsteelparasolzwam	Russula mairei *	Stevige braakrussula
Lepista flaccida	Roodbruine schijnridderzwam	Russula nigricans *	Grofplaatrussula
Lepista nuda	Paarse schijnridderzwam	Russula ochroleuca *	Geelwitte russula
Limacella ochraceofulva	Gele kleefparasol	Russula odorata *	Geurige russula
Lyophyllum decastes	Bruine bundelridderzwam	Russula parazurea *	Berijpte russula
Lyophyllum fumosum	Bruinplaatbundelridderzwam	Russula pectinatoides *	Onsmakelijke russula
Macrolepiota excoriata +	Rafelige parasolzwam	Russula risigallina *	Abrikozenrussula
Macrolepiota mastoidea +	Tepelparasolzwam	Russula undulata *	Zwartpurperen russula
Macrolepiota procea + !	Grote parasolzwam	Pholiota squarrosa	Schubbige bundelzwam
Macrolepiota rachodes	Knoelparasolzwam	Pleurotus ostreatus	Gewone oesterzwam
Marasmiellus ramealis	Takruiterkje	Pleurotus pulmonarius	Bleke oesterzwam
Marasmius oreades + !	Weidenkringzwam	Pluteus cervinus	Gewone hertezwam
Marasmius rotula	Wielkje	Pluteus cinereofuscus	Grondhertezwam
Melanoleuca brevipes	Kortstelige velddriderzwam	Pluteus natus v. natus	Dwerghertezwam
Melanoleuca cognata	Okerkleurige velddriderzwam	Pluteus phlebophorus	Geaderde hertezwam
Melanoleuca excissa +	Grijze velddriderzwam	Pluteus salicinus	Grauwgroene hertezwam
Melanoleuca polioleuca +	Zwartwitte velddriderzwam	Psathyrella candolleana	Bleke franjehoed
Mycena acicula	Oranje dvergmycena	Psathyrella conopilus	Langsteelfranjehoed
Mycena aetides + !	Grijsbruine grasmycena	Psathyrella marcescibilis	Spaanderfranjehoed
Mycena filopes	Draadsteelmycena	Psilocybe aurantiaca	Oranjerode strofpharia
Mycena flavaalba +	Bleekgele mycena	Psilocybe caerulea	Valse kopergroenzwam
Mycena galericulata	Helmmycena	Psilocybe fascicularis	Gewone zwavelkop
Mycena galopus v. galop	Melksteelmycena	Psilocybe montana +	Zandkaalkopje
Mycena galopus var. nigra	Melksteelmycena	Psilocybe rugosannulata	Blauwplaatstropharia
Mycena haematopus	Grote bloedsteelmycena	Rhodocybe gemina	Vleeskleurige zalmplaat
Mycena leptocephala	Stinkmycena	Rickenella fibula + !	Oranjegeel trechtertje
Mycena pseudocorticola	Blauwgrijze schorsmycena	Rickenella svartzii + !	Paarshartrechtertje
Mycena pura var. pura	Gewoon elfenschermpje	Tricholoma argyraceum	Zilveren ridderzwam
Mycena pura var. alba	Gewoon elfenschermpje	Tubaria dispersa	Meidoornonsvoetje
Mycena rosea	Heksenschermpje	Tubaria furfuracea	Gewoon donsvoetje
Mycena sanguinolenta	Kleine bloedsteelmycena	Tubaria hiemalis	Winterdonsvoetje
Mycena viilis	Papilmycena	Volvariella gloiocephala +	Gewone beurszwam
Omphalina obscurata +	Sober trechtertje	Volvariella pusilla v. pusil.	Kleine beurszwam
Panaeolus acuminatus ^	Spitse vlekplaat	Xerula radicata	Beukwortelzwam
Panaeolus fimicola ^	Grauwe vlekplaat		
Hout / korstzwammen.			
Bjerkandera adusta	Grijze buisjeszwam	Plicaturopsis crispa	Plooiwieswaaiertje
Chondrostereum purpureum	Paarse korstzwam	Polyporus ciliatus v. ciliat.	Zomerhoutzwam
Fomitopsis pinicola	Roodgerande houtzwam	Polyporus squamosus	Zadelzwam
Ganoderma australe	Dikrandtonderzwam	Rogersella sambuci	Witte vlierkorstzwam
Ganoderma lipsiense	Platte tonderzwam	Schizophyllum commune	Waaierje
Meriolopsis corium	Papierzvammetje	Schizopora paradox	Witte tandzwam
Meripilus giganteus	Reuzenzwam	Stereum hirsutum	Gele korstzwam
Oligoporus stipticus	Bittere kaaszwam	Stereum ochraceoflavum	Twijgkorstzwam
Peniophora cinerea	Asgrauwe korstzwam	Stereum rugosum	Gerimpelde korstzwam
Peniophora quercina	Paarse eikekorstzwam	Trametes gibbosa	Witte bultzwam
Phellinus ferruginosus	Gewone korstvuurzwam	Trametes hirsuta	Ruig elfenbankje
Phellinus punctatus	Vlakke vuurzwam	Trametes versicolor	Gewoon elfenbankje
Phlebia radiata	Oranje aderzwam	Vuillennia comedens	Schorsbreker
Piptoporus betulinus	Berkenzwam		
Koraal / knotszwammen.			
Clavaria falcata +	Spitse knotszwam	Clavulina rugosa + !	Rimpelige koraalzwam
Clavaria fragilis +	Wormvormige knotszwam	Clavulinopsis corniculata +	Sikkelkoraalzwam
Clavaria incarnata +	Zonnengloedknotzwam	Clavulinopsis helveola +	Gele knotszwam
Clavulina cinerea + !	Asgrauwe koraalzwam	Clavulinopsis laeticolor +	Fraaie knotszwam
Jukzwammen.			
Pilobolus crystallinus ^	Gewone kogelschietjer		

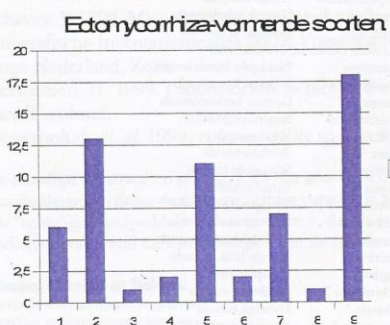

Diagram 3: is gebaseerd op de aantallen van negen ectomycorrhiza-vormende plaatjeszwammen.

- 1 Amanieten
- 2 Boleten s.l.
- 3 Gordijnzwammen
- 4 Vaalhoeden
- 5 Vezelkoppen
- 6 Fopzwammen
- 7 Melkzwammen
- 8 Krulzomen
- 9 Russula's

Trilzwammen, Judasoren en verwanten.

- Calocera cornea Geel hoornijde
- Dacrymyces stellatus Oranje druppelzwam
- Exidia plana Zwarte trilzwam
- Exidia thuretiana Stijfelzwam

- Exidia truncata
- Hirneola auricula-judea
- Phleogena faginea
- Tremella foliacea
- Tremella mesenterica

- Eikentrilzwam
- Echt judasoor
- Beukenkorrelkopje
- Bruine trilzwam
- Gele trilzwam

Buikzwammen.

- Bovista plumbea + Loodgrijze bovist
- Calvatia excipuliformis +! Ploivoetstufzwam
- Cyathus striatus Gestreept nestzwammetje
- Gastrum striatum Barettaardster
- Lycoperdon perlatum Parelstufzwam
- Lycoperdon pyriforme Peervormige stufzwam

- Phallus impudicus
- Scloderma citrinum *
- Scloderma verrucosum *
- Sphaerobolus stellatus
- Vassellum pratense +

- Grote stinkzwam
- Gele aardappelbovist
- Wortelende aardappelbovist
- Kogelwerper
- Afgeplatte stufzwam

Slijmzwammen.

- Fuligo septica Heksenboter
- Fuligo septica var. rufa Heksenboter

- Trichia contorta v. oiwensis

- Dikwandig draadwatje

Zakjeszwammen.

- Antracobia melaloma Gewoon houtskoolbekertje
- Ascobolus crenulatus ^ Olijfgeel spikkelschijfje
- Ascobolus furfuraceus ^ Gewoon spikkelschijfje
- Ascobolus immersus ^ Slijmspoorspikkelschijfje
- Ascocoryne cylichnium Grootsporige paarse knoopzwam
- Ascocoryne sarcoides Paarse knoopzwam
- Calycina herbarum +! Gewoon poederkeltje
- Cheilymenia fimicola ^ Oranje borstelzwammetje
- Cheilymenia granulata ^ Oranje mestzwammetje
- Cheilymenia pulcherrima ^ Fraai borstelbekertje
- Cheilymenia stercorea ^ Metsborstelbekertje
- Coprotus dextrinoides ^ Geelwit mestdwerpschijfje
- Coprotus sexdecimsporus ^ Veelsporig mestdwerpschijfje
- Diatrype disciformis Hoekig schorrschijfje
- Diatrypella quercina Eikenschorrschijfje
- Geoglossum glutinosum + Kleverige aardtong
- Geoglossum umbratile + Slanke aardtong
- Helvella crispa * Witte kluiifzwam
- Helvella lacunosa * Zwarte kluiifzwam
- Humaria hemisphaeria * Kleine bruine bekerzwam
- Hymenoscyphus fagineus Beukenapvlieskeltje
- Hymenoscyphus fr. v. coryli Eikeldopzwam
- Hymenoscyphus fr. v. fructi Eikeldopzwam
- Hypomyces aurantius Oranje zwameter
- Hypoxyton cohaerens Kasseienkogelzwam
- Hypoxyton fragiforme Roestbruine kogelzwam
- Hypoxyton multiforme Vergroeiide kogelzwam
- Hypoxyton rubiginosa Rode korstkogelzwam
- Iodophanus carneus + Roze mestschijfje
- Mollisia cinerea Gedrongen mollisia
- Morchella semilibera * Kapjesmorieltje
- Nectria cinnabarina Gewoon meniezswammetje
- Nectria peziza Ingedekt meniezswammetje

- Otospora humosa +
- Otidea alutacea *
- Otidea bufonia *
- Orbilia sarraziniana
- Peziza cerea
- Peziza micropus
- Podospora conica ^
- Podospora curvula ^
- Podospora globosa ^
- Podospora pleiospora ^
- Podospora setosa ^
- Rhytisma acerium
- Saccobolus depauperatus ^
- Saccobolus glaber ^
- Saccobolus versicolor ^
- Sarcoscypha coccinea
- Schizothecium conicum ^
- Scutellinia scutellata
- Scutellinia setosa ^
- Scutellinia trechispora
- Sepedonium chrysospermum
- Sporormiella minima ^
- Thecotheus holmskjoldii ^
- Thecotheus pelletieri ^
- Thelebolus crustaceus ^
- Thelebolus nanus ^
- Ustulina deusta
- Verpa conica *
- Xylaria carpophila
- Xylaria hypoxylon
- Xylaria longipes
- Xylaria polymorpha

- Groot oranje mosschijfje
- Zeemkleurig hazenoor
- Donker hazenoor
- Doorzichtig wasbekertje
- Wasgele bekerzwam
- Molmbekerzwam
- Kleefharig menhirzwammetje
- Baardig menhirzwammetje
- Kaalharig menhirzwammetje
- Befmenhirzwammetje
- Stijlharig menhirzwammetje
- Inktlekkenzwam
- Kleinsporig spikkelschijfje
- Dwergspikkelschijfje
- Violet spikkelschijfje
- Rode kelkzwam
- Menhirzwammetje
- Gewone wimperzwam
- Borstelhaarwimperzwam
- Stekelsporige wimperzwam
- Goudgele zwameter
- Gewone brokkelspoorzswam
- Sierspoorschijfje
- Slijmspoorschijfje
- Oker sinterklaasschijfje
- Sinterklaasschijfje
- Korsthoutskoolzwam
- Vingerhoedje
- Beukendopgeweizswam
- Geweizswam
- Esdoomhoutknotswam
- Houtknotswam

(Scharberg periode sept. 2006 - 2009) die voor beide biotopen 347 soorten paddenstoelen bedraagt; indien één soort in beide biotopen voorkomt is deze maar voor één geteld.

Microscopieavond

Op verzoek van diverse leden wordt er op donderdag 19 mei 2011 een practicumavond gehouden met als speciaal thema: microscopie. Iedereen die meer wil weten over hoe je met een microscoop omgaat om paddenstoelen op naam te brengen is van harte welkom.

Tijdens deze avond staat het volgende op het programma:

- Werking en gebruik microscoop
- Het maken van eenvoudige preparaten uit vers en gedroogd materiaal
- Het nut en gevaar van diverse aankleuringen

Er wordt gezorgd voor objectglaasjes, dekglasjes, chemicaliën en paddenstoelen (al dan niet gedroogd). Tevens zijn er een 2-tal extra microscopen aanwezig. Als men zelf materiaal heeft mag dat uiteraard ook worden meegenomen.

I.v.m. de organisatie is aanmelden gewenst.

Aanmelden bij:

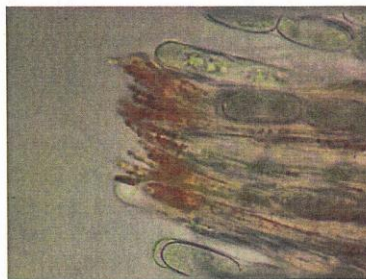
Marc Houben

Tel: 06-15063086

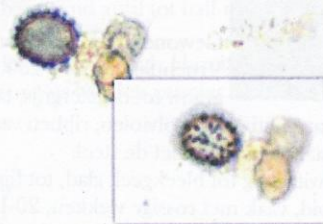
@: marc.houben@home.nl

Hoedhuid *Russula turci*

Sarcoscypha coccinea

Sporen *Russula rigigallina*

Vingerhoedje (*Verpa conica*) en Morieljes (*Morchella*) in bos Elsloo en Eijkskensweg.

Jo Bollen Het Einde 39 Elsloo.

Inleiding.

Het voorjaar kan zeker aanspraak maken op één van de mooiste jaargetijden, zeker in dit fraaie hellingbos. Bomen en struiken zijn in volle groei, fraai is de bloeiwijze van planten zoals Bosanemoon, Daslook, Goudveil, Sleutelbloem en Violtjes om maar enkele te noemen. Zo ook de Paddenstoelen, en in het bijzonder de Zakjeszwammen waartoe deze bovengenoemde zwammen behoren.

Deze Rode lijst soorten (Arnolds, E. et. al. 1996) zouden heden ten dagen zeker enige bescherming mogen verkrijgen, zo worden er hier (bijna) jaarlijks Gewone morieljes verzameld door personen die "lid" zijn van het "stropers" gilde. Indien je als amateur-mycoloog deze fraaie natuurverschijnselen al meer dan 25 jaren aan tellingen onderwerpt is deze "stroperij" zeker niet altijd de juiste stimulans.

Beschrijving van de in dit artikel besproken soorten.

Vingerhoedje. *Verpa conica* (Müller: Fries.) Swartz: Persoon.

Vruchtlichaam: 60-110 mm hoog, hoed: klokvormig tot vingerhoedvormig, vrijhangend, alleen aan de steeltop bevestigd, olijkleurig-roodbruin, 15-40 mm.

Steel: witachtig tot bleekgeel, glad, vaak gebogen, onregelmatig gebandeerd, met roodbruine korrels als horizontale banden, 60-110 x 10-15 mm, later hol wordend.

Vlees: bleek, week, wasachtig, waterig.

Sporen: breed elliptisch, glad, (17) 20-25 x 11-15 µm, asci: 250-350 x 18-23 µm.

Kapjesmorielje. *Morchella semilibera* (Candolle de: Fr.).

Vruchtlichaam: 80-180 mm hoog, jonge vormen kleiner, hoed: spits kegelvormig, 2-3 cm x 4 cm hoog, lichtbruin, de alviolen zijn begrensd door verticale en dwars liggende donkerbruine tot zwartachtige vliezige ribben, bovenste hoed gedeelte is aangewassen. Steel: witachtig tot bleekgeel, glad, fijn korrelig, basis verbreed, vaak geplooid of ingedeukt, 80-180 x 15-25 mm, hol.

Vlees: witachtig, wasachtig, waterig, breekbaar.

Sporen: breed elliptisch, glad, 22-25 (30) x 12-15 (18) µm, asci: 250-300 (450) x 17-20 µm.

Gewone morielje. *Morchella esculenta* (Linné: Fr.) Persoon.

Vruchtlichaam: 70-280 mm, hoed: eivormig, tot wat stomp kegelvormig, jong grauw tot donkergrijs, later meer okergeel tot bleekgeel, met onregelmatige honinggraatachtig diepe olviolen, ribben vaak lichter van kleur, 45-160 x 50-130 mm, binnen hol, onderaan vergroeid met de steel.

Steel: witachtig tot bleekgeel, glad, tot fijn korrelig, basis verdikt, en lapvormig samengedrongen, geplooid, vaak met rossige vlekken, 20-120 x 20-60 mm, hol.

Vlees: bleek, zacht, wasachtig, zeer breekbaar.

Sporen: breed elliptisch, glad, 18-22 (24) x 11-14 (15) µm, asci: 330-380 x 17-22 µm.

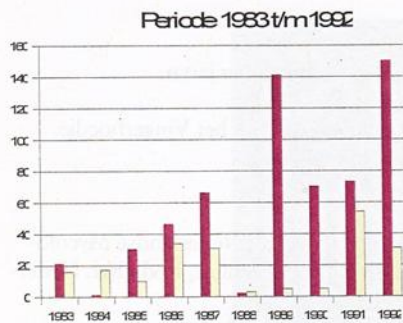
Opmerking.

De afgelopen 30 jaar werden er in dit bossencomplex en de nabij gelegen Eijkskensweg heel wat Morieljes aangetroffen. Niet ongewoon waren vondsten van 300 mm hoog, en 150 mm breed, lijkend als opgezwollen "fommen" (dialect) *var. rigida*, deze bleekgeel van kleur (blijvend).

Ook werden vaker kleinere vruchtlichamen aangetroffen van de *var. umbrina*, jong lichtgrijs, oud donkergrijs (deze kleur blijvend), deze nabij de eerder genoemde "fommen", terwijl de tijdsduur en weersinvloeden het zelfde waren.

Macroscopisch zijn de soorten goed te onderscheiden, terwijl de variëteiten in het Overzicht van de Paddenstoelen (1995) niet zijn opgenomen, wel in de standaardlijst van 1984.

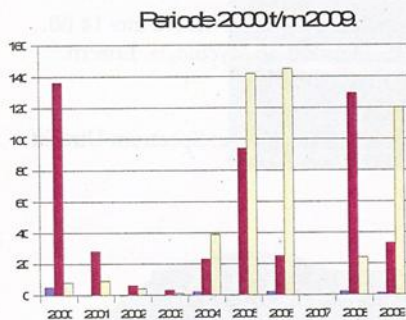
Microscopisch zijn de verschillen gering, bij de variëteiten zijn de spoormaten tussen de 18-23 x 11-14 µm, deze met kleine druppeltjes die zich net buiten de pool-einden bevinden, ook de asci maten zijn nagenoeg gelijk. In Melzers-Reagens zijn de toppen van de asci en parafysen negatief. In Breitenbach, J. 1984 zijn deze variëteiten wel opgenomen en zeer goed afgebeeld.

kolom 1 Vingerhoedje
(geen fructificatie)
kolom 2 Kapjesmorielje
kolom 3 Gewone morie

Diagram, eerste periode, gebaseerd op het jaarlijkse aantal vruchtlichamen in bos Elsloo en de nabij gelegen Eijkskensweg te Catsop.

Van de periode 1993 t/m 1999 is geen diagram geplaatst (zie verderop in dit artikel voor de aantallen).

kolom 1 Vingerhoedje
kolom 2 Kapjesmorielje
kolom 3 Gewone morielje

Diagram, tweede periode, gebaseerd op het jaarlijkse aantal vruchtlichamen in bos Elsloo en de nabij gelegen Eijkskensweg te Catsop.

Voorkomend.

Naar gelang de weersinvloeden, lichte regen, iets hogere temperaturen, of na een lichte onweersbui zijn de eerste vruchtlichamen al vanaf april waarneembaar, eind april tot half mei is de top van deze zakjeszwammen.

Niet ongewoon is hun voorkomen (op open plaatsen) onder struiken zoals Hazelaar en Meidoorn, als begeleidende boomsoort kon ook vaak de Gewone es worden genoteerd. Overigens zijn Morieljes trouw aan hun standplaats.

Op zoek naar vroege vinddata's.

Soort	1983 - 1992	2000 - 2009
Vingerhoedje	geen	26 maart
Kapjesmorielje	1 april	28 maart
Gewone morielje	7 april	22 maart

De eerste melding (Gerard Dings) van het Vingerhoedje - *Verpa conica* dateert van in de periode 1993 t/m 1999, nl. in het Hoge bos te Elsloo. Bijzonder was de vondst van de Kegelmorielje - *Morchella elata*, op 16 januari 1989, op het woonerf van de Fam. Custers te Geulle. De vondst kon worden gedaan door aanvoer van zand, t.b.v. het aanleggen van tuin en terras werkzaamheden, de controle werd indertijd verzorgd door Mw. R. Swarts.

Verspreiding.

De besproken soorten zijn algemeen voorkomend, doch worden allen vermeld in de Rode lijst. Tellingen van het aantal vruchtlichamen.

Soort	per. 1983 - 1992	per. 1993 - 1999	per. 2000 - 2009.
Vingerhoedje	0	2	12
Kapjesmorielje	600	326	477
Gewone morielje	206	256	492

Mede door het "stropers" gilde is het niet uitgesloten dat de aantallen van de Gewone morielje hoger zijn dan in de diagrammen worden vermeld.

Dankwoord.

Giel Jettten en Tonny Jettten-Bollen voor diverse tellingen in de afgelopen jaren.

Mw. R. Swarts voor de controle van de Kegelmorielje.

Mw. Els Beatsen, Mw. Elly Bouts en Gerard Dings voor de vondsten van het Vingerhoedje. Staatsbosbeheer voor de verkregen -Gebruiksovereenkomst-

Literatuur.

Arnolds, E. et. al. 1995. Overzicht van de Paddenstoelen in Nederland. Nederlandse Mycologische Vereniging Wijster-Arnolds, E. et. al. 1996. Supplement 2, Namenlijst, Rode lijst. Nederlandse Mycologische Vereniging Wijster.

Bollen, J. 2002. Kroonjuwelen 4 en 5. Het noordelijke gedeelte v/h Bunderbos, en holle wegen. Coolia 45 (2) en 45 (4).

Bollen, J. 2007. Zo maar wat vergelijkingen met een verrassende uitslag. PSL-Nieuws 14 (2).

Breitenbach, J. & Kränzlin, F. 1984. Pilze der Schweiz Band 1. Verlag Mycologia, Luzern.

Dähncke R. 1993. 1200 Pilze in Farbfotos. AT Verlag Aurau, Stuttgart.

Keizer, J. 1997. Paddenstoelenencyclopedie. Rebo Productions, Lisse.

Phillips, R. 1981. Paddenstoelen en Schimmels van West-Europa. Uitgave: Spectrum Utrecht / Antwerpen.

